

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ**

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ

GÜNEY-BATI OĞUZ GRUBU TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

HAFT	ANA TEMALAR VE KONULAR
A	
1	Giriş. HALK EDEBİYATYNDAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA GEÇİŞ
2	20-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
3	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ SOWET DÖWRÜNİŇ BAŞLANMAGY (1924)
4	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ GOZGALYAN MESELELER
5	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ŞAHYRLAR
6	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKİNJİ ÝAZYJYLAR
7	30-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
8	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ KERWENBAŞY BERDİ KERBABAÝEW
9	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY AGAHAN DURDYÝEW
10	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY NURMYRAT SARYHANOW
11	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY HYDYR DERÝAÝEW
12	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY WE ÝAZYŞYSY AMAN KEKİLOW
13	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY TOWŞAN ESENOWA
14	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY GARA SEÝİTLİÝEW
EK	HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI TEKSTLER, SESLI ÝAZGYLAR, KASETALAR...
EK	<i>HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI ADALGALAR</i>

IV TÜRKMEN EDEBİYATI İLE İLGİLİ DERSLER

DUYGU VE
DÜŞÜNCE

SÖZLÜ VE
YAZILI ESER

GBT 403	TÜRKMEN HALK EEBİYATI (TÜRKMEN TURKISH FOLK LITERATURE)
TL 3044	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI (MODERN TURKMEN LITERATURE)
TL 3076	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: ŞİİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: POEM)
TL 4047	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: NESİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: PROSE)
TL 4022	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: DRAMA (MODERN TURKMEN LITERATURE: DRAMA)

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Tiyatro: Bu devirde gelişimini sürdüren tiyatro tema yönünden zenginleşir. Sanatsal yönden daha başarılı eserler verilir. Dönemin güncel sorunları yanında Türkmen Klasik edebiyatının önde gelen temsilcilerinin hayatlarını konu alan eserler yazılır. B. Amanov'un *Mollanepes* adlı piyesi bunlardan biridir. Sosyalist devrim teması da işlenmeye devam eder. T. Taganov'un *Ganlı Gice* tiyatrosu bu temanın işlendiği eserlerin başında gelir.. *Aygıtlı Ädim, İkbal ve Guşgı Galası* gibi bazı edebî eserlerin sahneye uyarlanıp sahnelendiği görülür.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Sosyalist gerçekçi metoda uygun olarak devrin genel durumunu ele alan piyesler yazılmaya devam eder. G. Kuliyev'in *Yürege Emir Bolmaz* piyesinde Garagum kanalının yapımında çalışan işçilerin iç dünyası izleyiciye sunulur. T. Taganov'un *Guyruksız Tilki* (Kuyruksuz Tilki), G. Latfullin ve O. Akmemmedov'un *Sekizinci Hazına*, A. Esenov'un *Erkin Yürekler* (Özgür Yürekler) adlı eserlerinde kolhoz işlerinde çalışan insanların yaşamı gösterilir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

G. Muhtarov'un *Hovplı Kök* (Korkulu Gök), B. Soltannıyazov ve G. Batırov'un *Solmaz*, H. Geldiyev'in *Tagan Pank*, O. Akmemmedov'un *Yalañaç Adamlar* (Çıplak Adamlar) gibi eserlerinde birbirini seven gençlerin anne babaları tarafından ayrılmaları işlenir. G. Muhtarov, G. Seyitliyev, B. Pürliyev bu devir Türkmen tiyatrosunun en başarılı ve üretken isimleridir

(TET-6, I. Kitap: 27).

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Bu devir tiyatro eserleri muhteva bakımından tenkidî ve hicvî yönüyle öne çıkar.

B. Amanov'un Türkmen Klasik şairlerine hitaben yazdığı *Mollanepes*, *Kemine* gibi piyeslerinde, ayrıca B. Amanov'un *Hazınalar Adası*, B. Pürliyev'in *Sapañçalı Ayal* (Tabancalı Kadın), A. Memiliyev'in *Çatırıkda*, G. Muhtarov'un *Otuzuncı Yıllar* gibi tarihi konuların işlendiği piyeslerde bu üslup kendini hissettirir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Hazınalar Adası piyesinde Türkmenistan'ın batısında yer alan petrol rezervi bulunan bölgelerin geçmişteki durumundan bahsedilir.

Dış güçlerin Türkmenistan'ın yer altı zenginliklerine göz dikmesi, yerli halkın huzurunu bozma girişimleri, emekçi halkın kendi millî zenginliğini koruma uğrundaki mücadelesi canlı tipler üzerinden yansıtılır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

H. Deryayev'in *Mehri* adlı eserinde gençlerin saf ve temiz sevgileri, hakiki sevginin zorlukların üstesinden gelişi işlenir.

O. Akmemmedov 1960 yılında Beki Seytakov ile birlikte halk masalı esasında *Ayazhan*, *Çarığına Bakarak* adlı eserini yazar. Bu eserde sıradan halka ait temsilcilerin sağduyu, akıl ve mantık bakımından yüksek meziyetlere sahip oluşu, adalete önem verişleri gösterilir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Çocuklar için kaleme alınan *Ayazhan* masalımsı şiirinin ilk bölümünde, halkın kahraman ve mert evlatlarını övmekle beraber, şimdiki devirde gül gibi büyüyen vatanın barış ve huzuru ile bunun için mücedele eden insanların üstün gayreti anlatılır. İkinci bölümde ise şairin bir misafirden dinlediği masal hakkında bilgi verilir. Masala göre bir memleketin adil olmayan bir padişahı varmış ve halkına zulmetmekteymiş. O civarda Ayazhan adlı kör, yoksul bir bilge adam varmış. Ayazhan'ın yolu bir gün bu memlekete düşmüş. Yaşlı bir hekim ile tanışmış. Ondan çınar ağacının yaprağının külünü alıp gözüne sürünce gözleri görür olmuş. Bu durumu işiten vezirler Azayhan'ı ülkeye padişah yapmışlar.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Bu devirde köy insanların yaşamından bahseden B. Amanov'un *Coralar* (Yoldaşlar), A. Garlıyev'in *Agalar hem Çagalar* (Ağalar ve Çocuklar) gibi eserleri sahnelenir. G. Muhtarov'un *Durmuşa Çıkcak Däl* (Hayata Atılmayacak), *Kim Cenayatker?* (Kim Katil?), B. Pürliyev'in *Vıcdan*, N. Geldiyev'in *Hust* (Kıskanç) piyeslerinde ahlak konusu işlenir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

G. Gurbannepesov'un *Cennet*, M. Seyitniyazov ile A. Recebov'un *Şarpık* (Tokat), T. Esenova'nın *Seniň Işkiň* (Senin Aşkın)'da gibi tiyatro eserlerinde gençlerin hayatı ele alınır

(TDET-9, 2007: 435-436).

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Bu yıllarda Oraz Akmemmedov komedileri ile öne çıkar. Yazar *Köp Gülen Bir Aglar* adlı komedisinde Hakı tipi ile hırsız ve cimrilere, emek harcamadan halkın malına göz diken yalancılara karşı kararlı bir mücadele veren kahraman tipini ortaya çıkarır. Yazar *Yalañaç Adamlar* komedisinde ise köylerde çalışmaktan kaçıp arkadaşlarının sırtından geçinmeye çalışan kişileri işler.

TL 3044

ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

Oraz Akmemmedov'un *Bir Gulaklı Hossar* (Bir Kulaklı Tanıdık) komedisi de oldukça ilginçtir. Eserde vakalar çok hızlı bir şekilde ilerler. Annam adlı delikanlı firmanın muhasebecisidir. Firmanın müdürünün kızı Maysa ile birbirlerini sevmektedirler. Ambar müdürü Guldurdı ise bu kızı kolhoz yöneticisinin oğluna almak için uğraşır. Guldurdı, Annam'ın elinden hem sevdiği kızı hem de işini almanın hesabını yapar. Bunun üzerine Annam, benim bir tanıdığım var, der. Sizin tanıdıklarınızın başına bir iş gelse de benim tanıdığıma bir şey olmaz der. Bunun üzerine herkes tedirgin olur. Nasıl bir tanıdık, diye sorduklarında; Annam "Bir kulaklı tanıdık" diye cevap verir. Onu insan zanneder herkes. Böylece Annam'ın arkasından iş çevirenlerin hepsi, bu tanıdıktan korkar ve yaptıklarından vazgeçer. Sonunda Annam sevdiği kıza kavuşur. Annam'dan şu tanıdığını bizimle tanıştırdıklarında, o bir fil alıp gelir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

70-80'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI DRAM

G. Muhtarov'un *Kim Cenayatkar* (Kim Katil) adlı eseri, işlediği konu ve üslubu ile fark yaratır. Eserde yer alan on beş kahramanın hepsi suçludur. Şahıs kadrosunu oluşturan hâkim, polis müdürü, savcı, ambar, müdürü gibi kişilerin hepsi ahlakî yönden olumsuz tiplerdir. Hiçbiri görevini layıkıyla yapmaz ve yasalara uymaz. Hepsinin birleştiği ortak nokta halkın ve devletin malını kendi çıkarları doğrultusunda kullanıp zengin olmaktır.

[Nergis Biray ve Soner Sağlam, ÇTE]